

INFORMAČNÝ MATERIÁL O RASE A ETNICKOM POVODE

URČENÉ DOSPELÝM

Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné. Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.

Ústava SR, Druhá hlava, Základné práva a slobody, článok 12

Slovenská republika ako štát, ktorého obyvateľstvo vykazuje vysokú mieru rozmanitosti z hľadiska národnostného a etnického zloženia, sa plne hlási k princípom univerzality základných ľudských práv, nediskriminácie a rovnosti v právach pre všetkých svojich obyvateľov, bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie (Ústava čl. 12).

Vysoká miera rozmanitosti obyvateľstva SR je výsledkom historického formovania SR v prostredí strednej Európy.

Na jednej strane predstavuje multi-etnický, multi-národnostný a multi-konfesný charakter SR určitú komparatívnu výhodu vzhľadom na vysokú mieru rozmanitosti, ktorá môže byť prínosom pre celú spoločnosť, na strane druhej vytvára možnosť pre vznik napätia.

Takéto aktivity sa prejavujú vo forme stereotypného zobrazovania menšín, diskriminácie, nenávistných vyjadrení, násilných trestných činov a trestných činov motivovaných šovinizmom, rasizmom, xenofóbiou, anticiganizmom, antisemitizmom, islamo-fóbiou, homofóbiou a obdobnými formami intolerancie.

ÚSTAVA A ZÁKONY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Slovenská ústava zaručuje práva a slobody všetkým občanom bez ohľadu na ich etnický pôvod či rasy.

Zároveň existujú antidiskriminačné zákony, ktoré majú za cieľ chrániť menšiny pred diskrimináciou. Menšiny majú právo zachovávať a vyvíjať svoju kultúru, tradície a náboženstvo. Kultúrne inštitúcie, organizácie a festivaly podporujú ich kultúrnu rozmanitosť. Niektoré menšiny môžu čeliť sociálnej a ekonomickej nerovnosti, čo môže ovplyvniť ich postavenie v spoločnosti. Existujú programy a projekty, ktoré sa snažia zlepšiť životné podmienky menšín. Integrácia a inklúzia menšín sú dôležité pre podporu rozmanitosti. Menšiny majú možnosť vytvárať organizácie a združenia, ktoré ich zastupujú a hája ich záujmy. Tieto organizácie môžu pomáhať v boji proti diskriminácii a posilňovať ich hlas.

ZÁKONY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

rozlišujú medzi diskrimináciou na základe rasy alebo etnického pôvodu a diskrimináciou na základe príslušnosti k národnostnej menšine (národnosti) a národu (ako etnicko-kultúrnemu spoločenstvu). Právny poriadok neobsahuje definíciu rasy alebo etnicity. Etnicita je zvyčajne chápaná ako charakteristika, v ktorej dominujú prvky kultúrnych zvykov a sociálne aspekty, kombinované s „rasou“, ako v prípade Rómov alebo nových, migrujúcich menšín.

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ
STREDISKO
PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva bolo zriadené zákonom č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva. Stredisko sa stalo na základe antidiskriminačného zákona jedinou slovenskou inštitúciou pre rovnoprávnosť, t. j. pre posudzovanie dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

STALI STE SA OBEŤOU TRESTNÉHO ČINU?

NIEKOĽKO RÁD, KTORÉ BY STE V JEHO PRÍPADE MALI VEDIET

Je dôležité, aby osoby zasiahnuté trestným činom (v legislatíve a trestnom konaní označené ako „obeť“) svojím právam porozumeli a mali možnosť sa o nich v zrozumiteľnej forme dozvedieť. Rovnako tak je podstatné, aby vedeli, čo ich čaká v prípade trestného konania a aký je postup po podaní trestného oznámenia,

aby si uplatnili svoje práva a domohli sa nápravy a zákona.

PODANIE TRESTNÉHO OZNÁMENIA

Spáchanie trestného činu sa oznamuje orgánom činným v trestnom konaní, ktorými sú policajt a prokurátor. Priamo na najbližšej policajnej stanici oznamujeme skutok službu-konajúcemu policajtovi. Policajtom je aj vyšetrovateľ Policajného zboru, vyšetrovateľ colnej správy, poverený príslušník Policajného zboru, poverený príslušník vojenskej polície, poverený príslušník Zboru väzenskej a justičnej stráže, poverené colné orgány a veliteľ námornej lode. Ďalej môžeme trestný čin oznámiť na najbližšej okresnej prokuratúre. V praxi sa často stáva, že prokurátor oznámenie odovzdá na vybavenie vyšetrovateľovi alebo policajtovi. O tom však musí prokurátor písomne upovedomiť oznamovateľa a poškodeného. Trestné oznámenie možno podať aj na ktoromkoľvek súde ústne do zápisnice. Zápisnicu súd zašle príslušnému prokurátorovi.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

KTO MÔŽE PODAŤ TRESTNÉ OZNÁMENIE

Trestné oznámenie môže podať každý, kto sa hodnoverným spôsobom dozvedel o spáchaní trestného činu. Môže to byť očitý svedok trestného činu alebo osoba, ktorá sa o skutku dozvedela, aj keď nebola prítomná na mieste činu. Podnet na začatie trestného stíhania môže podať aj skupina osôb, občianske združenie alebo iná právnická osoba. Polícia je povinná prešetriť aj anonymný podnet, ak z neho vyplýva, že došlo k spáchaniu trestného činu.

AKÉ ZÁKLADNÉ PRÁVA MÁ OBEŤ TRESTNÉHO ČINU?

Bez ohľadu na začatie trestného konania a podanie trestného oznámenia má každá obeť najmä tieto práva:

• PRÁVO BYŤ VYPOČUTÝ/Á

Máte právo povedať, čo sa stalo, ako Vám bolo ublížené. Polícia, prokurátor alebo aj poskytovateľ zdravotnej starostlivosti (lekár, psychológ) sú povinní Vás vypočuť a poskytnúť Vám potrebnú pomoc.

• PRÁVO, ABY SA S VAMI ZAOBCHÁDZALO S ÚCTOU, REŠPEKTOM A CITLIVOU

Všetky štátne orgány sú povinné brať ohľad na to, v akej situácii sa nachádzate a prihliadať na Vaše potreby. V prípade, ak Vám otázky policajta, prokurátora či sudcu ubližujú, alebo sa Vám zdajú ich poznámky nemiestne, máte

• PRÁVO NA ODBORNÚ POMOC

Máte právo požiadať o odbornú pomoc niektorý zo subjektov poskytujúcich pomoc obetiam. Tieto Vám poskytnú tak psychologickú pomoc, ako aj právne poradenstvo. Bude sa Vám venovať profesionálne školený personál, ktorý Vám pomôže s právnymi otázkami alebo Vám poskytne psychologickú podporu. V prípade potreby Vám pomôžu zabezpečiť núdzové bývanie, kontaktovať rodinu či získať fi nancie.

• PRÁVO NA INFORMÁCIE V ZROZUMITEĽNEJ FORME

Polícia a prokuratúra má povinnosť informovať Vás najmä o možnosti podať trestné oznámenie. Na žiadosť vám polícia príp. prokuratúra pomôže kontaktovať subjekt poskytujúci pomoc obetiam, ktorý sa bude venovať Vaším potrebám.

Každý jednotlivec má právo na rovnakú šancu a rešpekt bez ohľadu na svoj pôvod.

AKÉ PRÁVA MÁ POŠKODENÝ/Á?

• PRÁVO NA PREKLAD A TLMOČENIE

V prípade, ak nerozumiete dobre po slovensky, máte právo na tlmočníka a preklad rozhodnutí do jazyka, ktorému rozumiete. V tejto súvislosti Vám nevznikajú žiadne finančné náklady, tie znáša štát.

• PRÁVO NA INFORMÁCIE O PRIEBEHU TRESTNÉHO KONANIA, O ZAČATÍ TRESTNÉHO STÍHANIA/ O VZNESENÍ OBVINENIA

Máte právo na to, aby Vám boli jednotlivé rozhodnutia doručené. Rovnako tak máte právo kedykoľvek sa obrátiť na políciu, ktorá Vám poskytne informácie o tom, v akom štádiu sa nachádza konanie a aké úkony z jej strany boli vykonané.

• PRÁVO NAZERAŤ DO SPISOV A PREŠTUDOVAŤ SI ICH, ROBIŤ SI Z NICH VÝPISKY A POZNÁMKY, PODAŤ NÁVRHY NA DOPLNENIE VYŠETROVANIA

Toto právo máte počas celého trestného konania. V prípade, ak má policajt za to, že už zozbieral všetky

dôkazy a chce ukončiť vyšetrovanie, tak je povinný vám umožniť nahliadnuť do spisu a podať návrhy na do plnenie.

• PRÁVO NA SPRIEVOD DÔVERNÍKA A/ ALEBO ZASTUPOVANIE SPLNOMOCNENCOM

Pre účely väčšiny úkonov sa môžete nechať zastupovať splnomocnencom, ktorý ich bude robiť namiesto Vás. Splnomocnenec nemusí byť právnik a môže to byť tá istá osoba ako dôverník. Dôverník Vám poskytuje najmä morálnu podporu.

• PRÁVO NA NÁHRADU ŠKODY OD PÁCHATEĽA

Nárok na náhradu škody je možné uplatniť len do skončenia vyšetrovania. Je dôležité, aby ste túto lehotu nezmeškali a nárok si uplatnili najneskôr v tomto štádiu.

Obete násilných trestných činov si môžu po začatí trestného konania uplatniť na ministerstve spravodlivosti nárok na odškodnenie. Takto uhradenú škodu bude následne vymáhať od páchateľa ministerstvo. Je však dôležité, aby ste spolu s podaním žiadosti na ministerstvo uplatnili aj nárok na náhradu škody od páchateľa.

Daniel Tupý bol slovenský študent, ktorý bol brutálne zavraždený v roku 2005 pre podozrenie, že bol punkerom. Jeho smrť sa stala symbolom rasovej neznášanlivosti a násilia u nás.

Prípada Daniela Tupého vyvolal veľkú vlnu emocionálnej reakcie a verejnej diskusie. Demonstrácie a protesty sa konali v mnohých mestách na Slovensku, aby sa odsúdilo rasové násilie a požadovalo spravodlivé stíhanie páchateľov. Zároveň to upozornilo na problém extrémizmu a rasovej neznášanlivosti v spoločnosti. Investigácia prípadu a súdny proces prebiehali dlho. V roku 2009 boli niektorí páchatelia

Daniel Tupý

odsúdení na tresty odňatia slobody, no niektorí boli oslobodení. Prípada Tupého je stále pripomínaný ako príklad nebezpečnosti rasovej neznášanlivosti a potreby boja proti extrémizmu a násiliu na základe rasy či etnického pôvodu.

V spoločnostiach, v ktorých žijú viaceré etnické spoločenstvá (národy, národnosti), závisí podoba občianskeho spolunažívania aj od toho, ako obyvatelia vnímajú vlastnú etnicitu a etnicitu príslušníkov iných skupín – či v nej vidia prekážku pre spolužitie alebo, naopak, zdroj vzájomného obohatenia.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

RASIZMUS je súbor predstáv, ideí a teórií o nerovnosti a odlišnej hodnote ľudských rás, o nadradenosti jedných rás nad druhými a o rozhodujúcom vplyve rasových odlišností na vývoj ľudskej spoločnosti. V praktickej politike sa rasizmus prejavuje predovšetkým diskrimináciou, sociálnym vylúčením, často aj prenasledovaním.

TOLERANCIA vyjadruje znášanlivý, ústretový vzťah k odlišnosti, k inakosti, k iným jednotlivcom, národom či národnostiam, k rozličným skupinám odlišujúcim sa náboženstvom, svetonázorom, kultúrou, zvykmi, tradíciami, hodnotami, životným štýlom. Má veľký význam pre spolunažívanie ľudí s rozdielnymi identitami a charakteristikami.

ETNICITA NA SLOVENSKU

Pod etnickými skupinami obyvateľstva chápeme na území Slovenska žijúce spoločenstvá Maďarov, Nemcov, Židov, Rusínov, Ukrajincov, Rómov, Chorvátov, Srbov, Bulharov a Čechov. Okrem toho tu žije významná vietnamská komunita.

Niektoré zo slovenských prípadov, ktoré upozornili na rasovú neznášanlivosť

PRÍPAD KROMPACHY (2018):

V obci Krompachy došlo k verejnej diskriminácii Rómov zo strany obyvateľov obce, ktorí sa zorganizovali a verejne protestovali proti umiestneniu kontajnerov pre Rómov na miestnom futbalovom ihrisku. Tento incident upozornil na problémy s rasovou diskrimináciou a polarizáciou spoločnosti.

ÚTOK NA RÓMOV V GELNICI (2013):

V meste Gelnica došlo k útoku na Rómov zo strany skupiny mladých mužov. Útok bol následkom konfliktu medzi Rómami a nerómskou komunitou a zvýšil povedomie o probléme rasovej neznášanlivosti na Slovensku.

PRÍPAD H. MALINOVÁ (2006):

Hedviga Malinová, mladá žena žijúca v Nitre, tvrdila, že bola napadnutá a týraná zo strany neznámych páchateľov na základe svojho etnického pôvodu.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

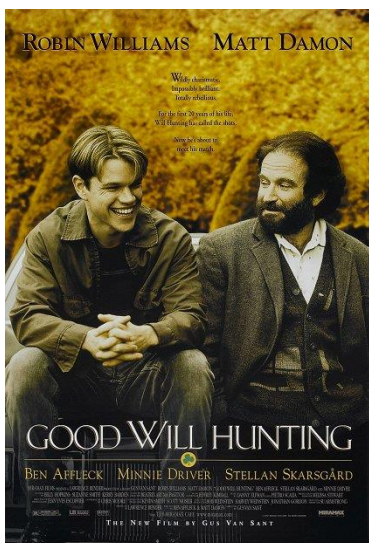

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

FILMY, KTORÉ PONÚKAJÚ POHĽAD NA ASPEKTY
RASOVEJ DISKRIMINÁCIE A MÔŽU POMÔČŤ
LEPŠIE POCHOPÍŤ TÉMU A JEJ VPLYV NA
SPOLOČNOSŤ.

Dobrý Will Hunting (1997)

Film sleduje mladého génia, ktorý pochádza z chudobnej štvrte. Ukazuje, ako jeho talent a hodnoty prevyšujú pôvod.

12 rozhnvaných mužov (1957)

Klasický film, ktorý sa zaoberá rasovou a etnickou problematikou, keď porota rozhoduje o vine mladého Afroameričana.

Slepá stránka (2009)

Príbeh mladého športovca, ktorý bojuje proti predsudkom a diskriminácii v športovom svete.

Miluj ma, ak môžeš (2002)

Film o skutočnom príbehu černoškého lekára, ktorý musel prekonať mnoho prekážok, aby sa stal lekárom.

Černobielo (2014)

Film skúma príbeh černoškého kuchára, ktorý sa stal umelcom a politikom.

Hnutie za občianske práva (1988)

Film sa zaoberá historickým hnutím za občianske práva v USA, ktoré bojovalo za rovnosť a odstránenie rasovej segregácie.

Hidden Figures (2016)

Príbeh troch afroamerických žien, ktoré významne prispeli k úspechu amerického vesmírneho programu.

NA TUTULNEJ STRANE:

David Tišer - rómsky umelec, ktorý sa venuje maliarstvu a ilustrácii. Jeho práce často odrážajú rómsku kultúru a skúmajú témy súvisiace s identitou a rodovou rovnosťou.

Magdalena Karvayová – rómska absolventka porovnávacieho práva na pražskej anglo-americkú univerzitu. V súčasnosti študuje na Newyorskej univerzite v Prahe (UNYP).

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Dopytovo-orientovaný projekt
VZDELÁVANÍM PROTI DISKRIMINÁCII U ŽIAKOV A ŠTUDENTOV

**sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu
a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci
Operačného programu Ľudské zdroje.**

Kód projektu: 312041Z203, Operačný program Ľudské zdroje, výzva OP ĽZ DOP 2018/4.1.2/01,

Projekt sa realizuje od 1.1. 2021 do 30.6. 2023,

Realizácia: EQUILIBRIUM EUROPE o. z., Železničná 1190/40 98601 Filákov, Bratislava

Kontakty: equilibriumeurop@gmail.com, 0948 391 627,

www.employment.gov.sk

www.esf.gov.sk